

Nr 23.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader.

I en till riksdagen den 5 mars 1954 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 142, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Ytterligare förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader å kapitalbudgeten under Fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Under Fonden för förlag till statsverket anvisade dels 1951 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 (Prop. 2, bil. 18 p. 4; Rskr. 26) ett investeringsanslag av 50 000 kronor till Förlagskapital för statens forskningskommitté för lantmannabyggnader för driften av egendomen Lilla Råby, dels 1952 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 (Prop. 150, bil. 15; Rskr. 191) ett investeringsanslag av likaledes 50 000 kronor till Förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader för viss försöksverksamhet. Båda anslagen ställdes till förfogande i form av räntefria lån att återbetalas med lika belopp under tio år, det förra under åren 1952—1961 och det senare under åren 1958—1967. Å det först beviljade lånet har amorterats 5 000 kronor.

Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader har i skrivelse den 18 november 1953 hemställt, att forskningsanstalten å tilläggsstat för innevarande budgetår skall beviljas en rörlig kredit hos riksgäldskontoret å högst 150 000 kronor. Därvid framhålles, att anstalten numera driver ett jordbruk, som omfattar sammanlagt omkring 190 hektar åker och 20 hektar betesmark. Ett jordbruk av denna storlek erfordrar en betydande utrustning av levande och döda inventarier ävensom ett icke oväsentligt driftkapital. Anstaltens tillgångar såvitt angår jordbruksförvaltningen uppgår till 213 000 kronor, varav 190 000 kronor utgöres av inventarier och lager samt 23 000 kronor kontanter. Mot tillgångarna svarar, förutom nyssnämnda skuld till statsverket å 95 000 kronor, 56 000 kronor i skuld för inventarierna och 62 000 kronor skulder å verksamheten. Eftersom de nuvarande inventarie- och driftskulderna åsamkar anstalten onödiga ränteutgifter och anstaltens ledning ett väsentligt ökat arbete med jordbruksförvaltningen, är det enligt styrelsens mening ett trängande önskemål för anstalten att erhålla ökat förlagskapital. Styrelsen har övervägt att föreslå, att detta kapital liksom tidigare skall tillhandahållas i form av ett investeringsanslag.

Det har emellertid befunnits vara mera ändamålsenligt, att anstalten erhåller en rörlig kredit hos riksgäldskontoret.

Statskontoret har i remissyttrande den 8 december 1953 påpekat, att utredning saknas om de omständigheter, vilka föranlett anstaltens skuldsättning utöver de tidigare anvisade förlagsmedlen. Med hänsyn härtill begränsar sig statskontoret till frågan om sättet för att bevilja ytterligare medel för ändamålet. Därvid framhålles, att rörlig kredit hos riksgäldskontoret ställts till förfogande för — fränsett riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap — allenast statsägda bolag och statens affärsdrivande verk. Någon anledning att i förevarande fall frångå denna princip anser statskontoret icke föreligga. Dylikt kapital bör därför anvisas i samma ordning som hittills. Vidare bör enligt statskontoret gälla, att räntefrihet icke bör åtnjutas och att amorteringstiden bör sättas relativt kort, förslagsvis till fem år. Statskontoret anser slutligen, att lånets storlek kan begränsas till 100 000 kronor, såvida icke inköp av ytterligare inventarier eller dylikt skulle vara oundgängligen erforderligt.

I remissyttrande den 10 december 1953 har *fullmäktige i riksgäldskontoret* icke funnit möjligt att på grundval av det i styrelsens framställning redovisade knappa siffermaterialet och i övrigt inhämtade upplysningar bilda sig en säker uppfattning angående forskningsanstaltens ekonomiska ställning och kapitalbehov. Att anstalten för sin fortsatta verksamhet är i behov av ökat förlagskapital, anser fullmäktige emellertid otvetydigt med hänsyn till den expansion, verksamheten under de senaste åren undergått. Då den av anstalten bedrivna verksamheten avser att tillgodose ändamål, vilka statsmakterna ansett sig böra främja, bör enligt fullmäktige staten icke undandraga sig att i det uppkomna läget stödja anstalten med erforderliga rörelsemedel. Den lämpligaste formen härför anser fullmäktige vara ett investeringslån i likhet med anstaltens två tidigare statslån. Fullmäktige föreslår därför, att anstaltens behov av rörelsekapital — till belopp som efter prövning av anstaltens ekonomiska ställning befinnes oundgängligen erforderligt, dock högst 150 000 kronor — må tillgodoses genom anvisande å kapitalbudgeten under Fonden för förlag till statsverket av ett investeringsanslag, förslagsvis benämnt Ytterligare förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader.

Fullmäktige anser vidare, att till anstalten med anlitande av anslaget utlämnat lån bör med hänsyn till syftmålet med krediten återbetalas inom relativt kort tid, förslagsvis från och med år 1955 med en femtedel årligen. Å lånet bör utgå ränta efter en räntefot av 3,5 procent.

Slutligen framhåller fullmäktige önskvärdheten av att anstaltens räkenskaper omlägges på sådant sätt, att de ger en samlad och enhetlig bild av anstaltens hela verksamhet, såväl den vetenskapliga som den egentliga jordbruksverksamheten. Därigenom skulle en bättre överblick över anstaltens ekonomiska ställning kunna erhållas. Anstaltens hela verksamhet bör dessutom underkastas statlig revisionskontroll.

Departementschefen har anfört följande.

»Det förlagskapital, som staten hittills ställt till forskningsanstaltens förfogande, är uppenbarligen icke tillräckligt för att driva ett jordbruk av den storlek, som anstalten nu innehar. Det synes emellertid ej lämpligt, att anstalten på sätt som skett ikläder sig betydande inventarie- och driftskulder. Jag är därför beredd att tillstyrka, att ytterligare statsmedel skall ställas till anstaltens förfogande. I fråga om formen härför finner jag i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna lämpligast, att medlen liksom hittills ställas till förfogande i form av ett förlagslån och ej såsom rörlig kredit. Lånets storlek torde dock med hänsyn till de av anstalten lämnade uppgifterna om skuldsättningen kunna begränsas till 100 000 kronor. Återbetalningstiden bör enligt min mening bestämmas till tio år med början år 1955. Såsom fullmäktige i riksgäldskontoret föreslagit bör lånet vidare löpa med 3,5 procent ränta. Det torde för övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter i ämnet.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör under Fonden för förlag till statsverket upptagas ett investeringsanslag å 100 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Anslaget bör benämnas Ytterligare förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Däremot kan jag icke förorda, att detta anslag skall anvisas å tilläggsstat. Det torde följaktligen böra uppföras å kapitalbudgeten för nästa budgetår.

Vad slutligen angår den av fullmäktige i riksgäldskontoret berörda frågan rörande omläggning och revision av anstaltens räkenskaper, torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 30 december 1953 utsett särskilda revisorer för granskning av försöksverksamheten å de av anstalten drivna jordbruksfastigheterna och vad med denna verksamhet sammanhänger. Någon ytterligare åtgärd synes därför icke påkallad i förevarande sammanhang.»

Utskottet. Då forskningsanstalten för lantmannabyggnader uppenbarligen är i behov av ytterligare rörelsekapital, tillstyrker utskottet att sådant ställas till förfogande av statsmedel. Det lämpligaste sättet härför torde vara att medel tillhandahållas i form av ett förlagslån. I fråga om lånets storlek och de närmare lånevillkoren biträder utskottet vad departementschefen anfört därom.

Utskottet, som icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Ytterligare förlagskapital för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* å kapitalbudgeten under Fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Stockholm den 23 april 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 22.